



Bönen gudomlig befallning

Att ge bönen dess rättmätiga värdighet som gudomlig befallning

Inledning

Bönen — al-salah (الصَّلَاة) — är islams andra pelare och den handling som mer än något annat bär prägeln av direkt gudomlig befallning. Den föreskrevs inte genom en ängel som sändes ned till profeten ﷺ, utan under hans himmelsfärd, al-Mi‘rāj, då Allah den Upphöjde direkt tilldelade Muslim-gemenskapen de fem dagliga bönerna. Detta faktum ensam ger bönen en status som ingen annan religiös plikt besitter.

Ändå vittnar vår tid om att bönen hos många muslimer reducerats till en vana, en social markör eller rentav en börda. Syftet med denna artikel är att återställa bönen i dess rätta ljus — inte som ett fromhetsritual utan som en direkt kallelse från Herren till Hans tjänare, en kallelse vars svar avgör förhållandet mellan skapelsen och Skaparen.

1. Bönen som explicit gudomlig befallning i Koranen

Allah den Allsmäktige befäller bönen på ett direkt och upprepat sätt i Koranen. Han säger:

وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَارْكَعُوا مَعَ الرَّاكِعِينَ

”Förrätta bönen och ge allmosan, och böj er ned med dem som böjer sig ned.” (al-Baqarah 2:43)

Verbet **aqīmū** (أَقِيمُوا) — ”förrätta” eller ”upprätta” — är inte en passiv uppmaning utan ett imperativt befallningsord. Det arabiska ordet iqāmat al-ṣalāh betyder att upprätta bönen i dess fullhet, med fullständig närvaro, korrekt utförande och sann andlig hängivenhet. Ibn al-Qayyim al-Jawziyyah (rahimahullāh) förklarar att det finns en fundamental skillnad mellan den som ”utför” bönen mekaniskt och den som ”upprättar” den i dess sanna mening.

Allah säger vidare:

إِنَّ الصَّلَاةَ كَانَتْ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ كِتَابًا مَّوْقُوتًا

”Bönen är sannerligen de troende föreskriven vid bestämda tider.” (al-Nisā’ 4:103)

Uttrycket **kitāban mawqūtā** (كِتَابًا مَّوْقُوتًا) — ”ett föreskrivet påbud vid bestämda tider” — understryker att bönen inte är en valfri handling. Den är en skyldighet med specificerade tidsgränser, och att avsiktligt försumma den inom dess tid utgör ett brott mot den direkta gudomliga befallningen.

2. Al-Mi’rāj — bönen föreskrevs i Allahs närvaro

Det är ett välkänt faktum inom den islamiska traditionen att bönen är den enda religiösa plikt som inte förmedlades via uppenbarelse (waḥy) nedskickad till jordens profet ﷺ, utan som gavs honom direkt under

himmelsfärden al-Isrā' wal-Mi'rāj. Imam al-Nawawī (rahimahullāh) kommenterar i sin förklaring av Ṣaḥīḥ Muslim att detta särskiljer bönen från alla övriga skyldigheter och vittnar om dess enastående dignitet inför Allah.

Profeten ﷺ berättade att befallningen ursprungligen var femtio böner dagligen, och det var först efter Mūsā' (alayhi al-salām) råd att han ﷺ upprepade gånger återvände till Allah för att lättnader beviljades, tills de fem dagliga bönerna fastställdes — som i Allahs ögon räknas som femtio i belöning. Imam al-Bukhārī och Imam Muslim återger detta i deras respektive Ṣaḥīḥ-samlingar:

”...فَفَرَضَ اللَّهُ عَلَىٰ أُمَّتِي خَمْسِينَ صَلَاةً...”

”...och Allah föreskrev för mitt folk femtio böner...” (Ṣaḥīḥ al-Bukhārī, nr 3207; Ṣaḥīḥ Muslim, nr 163)

Denna berättelse är inte bara en historisk händelse — den är en teologisk grund. Bönen är inte en mänsklig uppfinning, en kulturell tradition eller en religiös ceremoni som etablerats av lärda. Den är Allahs direkta befallning till Hans tjänare, given i det ögonblick Hans profet ﷺ befann sig närmast Honom av alla skapade varelser.

3. Bönen som distinktionslinje — vad lärd tradition säger

Den klassiska islamiska lärdomstraditionen är tydlig: bönen är islams ryggrad. Profeten ﷺ sade:

رَأْسُ الْأَمْرِ الْإِسْلَامُ وَعَمُودُهُ الصَّلَاةُ

”Grundstenen i denna sak är islam, och dess pelare är bönen.”
(Sunan al-Tirmidhī, nr 2616; klassificerad som ḥasan ṣaḥīḥ)

Utan en pelare faller byggnaden. Ibn al-Qayyim (rahimahullāh) skriver i sin berömda Kitāb al-Ṣalāh att bönen är kärnan i gudstjänsten, och att den som vaktar om den vaktar om sin religion, och den som förlorar den

förlorar sin religion. Han framhåller att tidiga lärda (al-salaf al-ṣāliḥ) inte kände till en enda god handling som var mer älskad av Allah än förrättandet av de obligatoriska bönerna i rätt tid.

Imam al-Ghazālī (rahimahullāh) betonar i Iḥyā’ ‘Ulūm al-Dīn att bönen, när den förrättas med verklig närvaro i hjärtat (ḥuḍūr al-qalb), är en av de mäktigaste medlen för andlig reningsprocess. Han skriver att den som böjer sig inför Allah med kroppen men med hjärtat frånvarande, liknar en man som presenterar en tom hand inför sin kung — formen är där, men gåvan saknas.

4. Att ge bönen dess rätt — praktiska dimensioner

Att ge bönen dess rättmätiga värdighet innebär fyra nödvändiga dimensioner:

- 1. Att bevaka tiderna (al-muḥāfazah ‘alā al-mawāqīt).** Allah har fastställt fem bönetider som inte är förhandlingsbara. Att skjuta upp bönen utan giltigt skäl (maraḍ, resa m.m.) är en synd mot den gudomliga befallningens uttryckliga krav.
- 2. Att fullgöra villkor och pelare (al-arwāḥ wal-arkān).** Rituell renhet (ṭahārah), korrekt riktning mot Qibla, avsikt (niyyah) och de obligatoriska rörelserna utgör bönehandlingens yttre integritet.
- 3. Närvaro i hjärtat (ḥuḍūr al-qalb).** Ibn al-Qayyim beskriver att bönen har en yttre form och en inre själ. En bön vars yttre är korrekt men vars inre är tomt liknar en kropp utan liv. Den troende bör kalla sitt hjärta till närvaro framför Allah med vetskapen om att Allah ser honom.
- 4. Att låta bönen påverka karaktären.** Allah säger: ”Bönen avhåller från det skamlösa och det förkastliga” (al-‘Ankabūt 29:45). En bön som inte återspeglas i uppförandeadel och moralisk integritet i det dagliga livet är i behov av djupare granskning av sin inre kvalitet.

5. Bönen som möte med Allah

En av de mest gripande insikterna om bönen är att Allah den Upphöjde svara den bedjande direkt. I en qudsī-hadīth — en hadīth vars innebörd kommer direkt från Allah men vars ordalydelse är Profetens ﷺ — säger Allah:

قَسَمْتُ الصَّلَاةَ بَيْنِي وَبَيْنَ عَبْدِي نِصْفَيْنِ

*”Jag har delat bönen mellan Mig och Min tjänare i två delar.”
(Şaḥīḥ Muslim, nr 395 — återgiven av Abū Hurayrah raḍiyallāhu ‘anh)*

Imam al-Nawawī förklarar i Sharḥ Şaḥīḥ Muslim att denna ḥadīth visar att varje āyah man reciterar i al-Fātiḥah besvaras av Allah direkt och omedelbart. När den bedjande säger ”Iyyāka na‘budu wa iyyāka nasta‘īn” (Dig allena dyrkar vi och Dig allena söker vi hjälp), svarar Allah: ”Detta är mellan Mig och Min tjänare, och Min tjänare ska få vad han ber om.” Bönen är således inget ensidigt föredrag riktat mot himlen — det är en dialog med Skaparen av allt.

Avslutning

Bönen är islams hjärta. Den är en direkt befallning från Allah, given utan mellanhänder, föreskiven vid Hans tröskel under profetens ﷺ himmelfärd, bekräftad av Koranen och Sunnah, förklarad av de stora lärda under islams historia. Att ge den dess rättmätiga värdighet är inte ett tecken på fromhet — det är ett svar på en befallning från Universum Skapare.

Ibn al-Qayyim skriver i Kitāb al-Şalāh:

”Bönen är kärlekens ögonsten, hjärtats glädje, den gudstjänandes spegel och de frommas prydnad.”

Må Allah den Upphöjde göra oss till dem som upprättar bönen i dess fullhet, med kropp, hjärta och ande — och må Han acceptera det av oss.

رَبَّنَا تَقَبَّلْ مِنَّا ۖ إِنَّكَ أَنْتَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ

”Vår Herre, tag emot från oss! Du är Den som hör allt, Den som vet allt.” (al-Baqarah 2:127)

Källförteckning

al-Qur'ān al-Karīm.

al-Bukhārī, Muḥammad b. Ismā'īl. Ṣaḥīḥ al-Bukhārī. Red. Muḥammad Zuhayr b. Nāṣir al-Nāṣir. Dār Ṭawq al-Najāh, 1422 H.

Muslim b. al-Ḥajjāj al-Naysābūrī. Ṣaḥīḥ Muslim. Red. Muḥammad Fu'ād 'Abd al-Bāqī. Dār Iḥyā' al-Turāth al-'Arabī, Beirut.

al-Tirmidhī, Muḥammad b. 'Īsā. al-Jāmi' al-Kabīr (Sunan al-Tirmidhī). Red. Bashshār 'Awwād Ma'rūf. Dār al-Gharb al-Islāmī, Beirut, 1998.

Ibn al-Qayyim al-Jawziyyah. Kitāb al-Ṣalāh wa Ḥukm Tārikihā. Dār Ibn Khuzaymah, Riyad.

Ibn al-Qayyim al-Jawziyyah. Madārij al-Sālikīn. Red. Muḥammad Ḥāmid al-Fiqī. Dār al-Kitāb al-'Arabī, Beirut, 1393 H.

al-Ghazālī, Abū Ḥāmid. Iḥyā' 'Ulūm al-Dīn. Dār al-Ma'rifah, Beirut.

al-Nawawī, Yaḥyā b. Sharaf. al-Minhāj fī Sharḥ Ṣaḥīḥ Muslim b. al-Ḥajjāj. Dār Iḥyā' al-Turāth al-'Arabī, Beirut, 2. uppl., 1392 H.